

HRDINOVI 10-12

autor: Ladislav Baranyai, sdb a kolektív

1. etapa cesty zrenia chlapcov pre 5. – 6. ročník

(2. fáza – odskúšanie, dopĺňanie a prispôbovanie miestnym podmienkam)

obsah

PREDSTAVENIE 1. ETAPY

Pohľad do „podpalubia“ chlapcov piatakov a šiestakov (10 – 11 rokov)

HRDINA v príbehoch

HRDINA v skutočnom svete

Základná úloha – zrodenie HRDINU

Rozmery základnej úlohy a roly dospelých

Ciele zodpovedajúce úlohám

Postupnosť pohybov v 1. etape cesty

METODICKÉ POZNÁMKY

Cielová skupina

Spoločne v symbolickom svete HRDINOV

Pedagogika tajomstva, hľadania a objavov

VÝCHOVNÁ KOMUNITA – REALIZÁTOR VÝCHOVNEJ CESTY

Animátori vo výchovnej komunite

Animátori v akcii

Pozícia, postoje a prístupy animátorov

Spolupráca s rodičmi

VÝCHOVA K VIERE

Objavovanie vitálneho spoločenstva a zážitok osobného prístupu

Objavovanie Ježiša Krista

**VÝCHOVNÁ KOMUNITA –
REALIZÁTOR VÝCHOVNEJ CESTY**

Animátori vo výchovnej komunite
Animátori v akcii
Pozícia, postoje a prístupy animátorov
Spolupráca s rodičmi

VÝCHOVA K VIERE

Objavovanie vitálneho spoločenstva a zážitok osobného prístupu
Objavovanie Ježiša Krista

MOMENTY A FORMY REALIZÁCIE

Prihlasovanie sa do programu
Úvodné stretnutie
Týždenné stretnutia
Výlety a „nocovačky“
Letný tábor
Praktický poradca
Skúsenosť z cesty HRDINU

VÝSTUPNÉ INDIKÁTORY RASTU

Záver

Dodatky:

ŠTANDARDY

Schopnosti, zručnosti a postoje k autorite,
spoločenskému poriadku a pravidlám
Schopnosti, zručnosti a postoje v osobnostnom rozmere
Schopnosti, zručnosti a postoje v sociálnom rozmere
Schopnosti, zručnosti a postoje v prírodno-spirituálnom rozmere
Schopnosti, zručnosti a postoje v kultúrno-náboženskom rozmere
Schopnosti, zručnosti a postoje v celosvetovom
– univerzálnom rozmere
Výkonové štandardy

STRETNUTIA

Metodiky jednotlivých stretnutí

Volám sa Peter a mám dvanásť.
 Sú prázdniny.
 Mojim domovom je ulica..
 Stredisko, do ktorého som chodil, je zatvorené.
 ...vlastne, tí blbci, ma z neho vyhodili...
 „Požičiaval“ som si tam nejaké „drobnosti“ ... peniaze a mobility...
 Nebol to problém – mlelo sa tam veľa ľudí...
 Prišli mi na to, ale nič som nepriznal – presne tak, ako ma to učil Tomáš.
 Cha-cha... Viem, ako sa urobiť hlúpy!
 A čo mi môžu urobiť?
 Zavrieť ma nemôžu!
 Zasa mám neodolateľnú chuť niečo si „požičať“...
 Vlastne pre Tomáša...
 Všetko dávam jemu, aby to u mňa nenašli!
 A určite mi za to niečo dá – ako minule...
 Miesto som si už vyhládol...
 Paľo – môj desaťročný kamarát – bude dávať pazer, či niekto nejde...
 Už týždeň sme chodili každý deň skúmať terén...
 Tá drevená pokladnička iste zvládnem...
 Vchod stráži jeden dedo, ale je tam len do štvrtej, potom odchádza preč...
 Keď Tomáš dokázal „irobovákom“ vypäčiť dvere, tak toto nebude nič hrozné...
 Mám už jeden dost' dlhý, z ktorým to iste pôjde...
 Dnes to skúsime...

Keď som sa snažil zachytiť tieto myšlienkové pochody dvanásťročného chlapca, tak som si uvedomil dve veci:

- Po prvé: Podobné situácie som sám zažil v mojej chlapčenskej parte, keď som mal asi 10 rokov. Boli sme kamaráti, a preto som nemal dôvod podozrievať niekoho z toho, že na dobrodružstvách, do ktorých ma vťahujú, môže byť niečo zlé.
- Po druhé: Takýto opis seba sa v duši chlapca nikdy neodohrá. 10 alebo 12-ročný chlapec svoje konanie takto nevníma. Hýbu ním rôzne impulzy – zažité skúsenosti, príklady starších alebo nadvádzanie kamarátov...

Tento dvanásťročný chlapec skutočne žije.

Videl som ho pred pár dňami.

Aj činy, ktoré som opísal, skutočne urobil...

A tí, čo ho poznajú, hovoria: „Už je neskoro!“ a „Je z takej rodiny...!“

Zdá sa, že už našiel svoju cestu a dobre sa po nej rozbehol...

Pomyslel som si: Keby si ho len v správnej chvíli bol býval niekto všimol, dal mu primeranú ponuku a povedal mu: „Počuj, ty máš takéto talenty!“ – všetko by bolo možno inak...

PREDSTAVENIE I. ETAPY

„Diagnóza“ chlapcov piatakov - šiestakov

Pokusme sa povedať o nich to najdôležitejšie z toho, ako ich poznáme:

„Nabíť“ a plní impulzov.

Sú plní života.

Najmä vtedy, keď sú ako chlapci spolu.

Tešia sa z toho, že konečne zanechali „drobcov“ a prešli na druhý stupeň.

Baby začali byť pre nich „trápne“.

V ich vnútri vládne fantázia – sú plní obrazov.

Stále ich láka niekam ísť, niečo robiť alebo len „experimentovať“.

Akoby cítili, že majú niečo objaviť.

Fascinujú ich tajomstvá.

Svet domova je pre nich už príliš známy.

Doma sa už nedajú hladkať.

Viac ich to ľahá ku kamošom, na ulicu.

Rodičom všetko nehovorí a tí prestávajú pomaly do nich vidieť.

Otec – ak ho vôbec majú – na nich nemá čas.

A tak hľadajú iných „veľkých mužov“ a pudovo sa bránia tomu, aby ženy obmedzovali ich životný priestor.

Ak by som mal poukázať na najvýznamnejšiu viditeľnú spontánnu zmenu v porovnaní s predchádzajúcim obdobím, povedal by som, že prirodzene začali gravitovať ku chlapčenskej skupine, ktorá sa stáva priestorom ich ďalšieho rastu.

Vidíme ich takto, alebo inak?

Pohľad do „duše“ chlapcov

Oči detí sa prirodzene upierajú na dospelých. Najprv na vlastných rodičov, od ktorých závisia a ktorých obdivujú, lebo aj oni chcú raz môcť všetko to, čo ich rodičia. Neskôr si však začnú všimáť aj iných dospelých, ktorí ich niečím upútali (uniformou, hrou na hudobnom nástroji, autoritou učiteľa...).

Hoc identifikácie chlapcov s rôznymi mužmi začínajú aj skôr – ako vidieť z ich hier – pre chlapcov v piatej a šiestej triede sú zvlášť dôležité. Keďže v tomto veku sa popri potrebe „experimentovať“ začína u chlapcov objavovať aj kritické myslenie (nástup formálnych operácií) a vyššia úroveň morálneho správania (konvenčná morálka plnenia očakávaní), ich identifikácie nie sú len povrchným napodobňovaním dospelých, ale aj prijímaním ich základných životných a morálnych postojov – teda sú prejavom zrodu ich charakteru. Ak bol v ich rodine otec, zhruba do tohto veku zohrával rolu vzoru on a s ním sa stotožňovali. Teraz však väčšina chlapcov skúma v širšom kontexte ďalšie príklady „silných“ mužov – Hrdinov.

Sú naozaj hrdinami tí, čo ich upútavajú?

V súčasnej kultúre sú postavy pravých hrdinov v úzadí. V popredí sú postavy „hviezd“, „celebrít“, „frajerov“, ktorí svojimi „kúskami“ získavajú okamžitý obdiv okolostojacich divákov. Chlapci sa vo svojich rovesníckych skupinách, ktoré sa postupne stávajú ich priestorom rastu, snažia dosiahnuť práve to – pozornosť, obdiv a uznanie zo strany ich okolia.

Ak „hviezdy“ a „celebrity“ nie sú praví hrdinovia, tak potom aké vzory im ponúknuť?

Kto je skutočným hrdinom?

HRDINA v príbehoch

Už v najstarších mýtoch a bájach sa spomedzi mnohých podôb muža vyníma jedna – Hrdina. Religionisti, hlbinní psychológovia, kultúrni antropológovia popísali presne charakter tejto postavy. Fascinovalo ich, že vo všetkých známych kultúrach našli takmer identický **archetyp** (vzorový obraz) muža, **ktorý je záchrancom vlastného spoločenstva**.

Tento muž je predstavený **formou príbehu**, v ktorom obyčajne vystupuje ako hlavná postava – protagonist. Často je to mladý muž alebo chlapec. V jednom okamžiku sa mu otvoria oči a začne chápať ťažkú a na prvý pohľad beznádejnú situáciu svojho spoločenstva (zakliate kráľovstvo bez života, hrozíaci útok vládcu temných síl a pod.). Hlboko v jeho vnútri sa zrodí rozhodnutie pomôcť svojmu spoločenstvu. Musí však preto opustiť vlastné pohodlie a bezpečie, a vydať sa na nebezpečnú cestu konfrontácie s nepriateľom (drakom, čarodejníkom...), ktorý je ničiteľom jeho spoločenstva.

Mladý muž – Hrdina – prestane myslieť na seba a na svoj život a **vydáva sa na cestu, na ktorej ho čaká boj**. Na tejto ceste stretá zdanlivo bezvýznamné postavy, ktoré mu vďaka jeho pokore ukazujú cestu a dávajú prostriedky na to, aby vyhral v nerovnom boji, v ktorom bojuje viac za druhých ako za seba. Prichádza moment rozhodujúceho zápasu dobra a zla, života a smrti. Muž, ktorý sa odhodlal ísť zabiť zhubcu svojho spoločenstva, poráža sily zla a vracia sa s trofejou slobodného života pre všetkých.

Takto predstavujú svoje hlavné postavy aj biblické texty – Jozefa, ktorý zachraňuje svojich príbuzných pred hladom, Dávida, ktorý ide bojovať s Goliášom alebo aj Mojžiša, ktorý vedie svoj národ z egyptského otroctva. **No obraz Hrdinu dosahuje svoj vrchol vtedy, keď Hrdina nie len víťazí, ale aj zomiera za spravodlivú vec a práve svojou smrťou prináša život svojmu spoločenstvu.**

Príbeh takéhoto Hrdinu sa vpíja hlboko do duše chlapca najmä vtedy, ak mu ho autenticky a presvedčivo podáva skutočný muž. Autenticky a presvedčivo – to znamená tak, že rozprávajúci muž tohto Hrdinu v očiach chlapca reprezentuje a chlapec začne byť vnútorne vábený vydať sa na takúto cestu.

HRDINA v skutočnom svete

Sú na svete ešte takíto muži,
ktorí môžu reprezentovať skutočného hrdinu?

Sú tu ešte muži,

ktorí idú vo svojom živote cestou,
na ktorej sa obetujú
pre dobro druhých?

Nemáme o nich pochybnosti,
len nepózujú pred objektívmi.

Ani svetlomety a bodové reflektory sa
na nich nezameriavajú,
lebo navonok sú úplne obyčajní.

A preto ich väčšina nespoznáva.

Prekvapenia sa však skrývajú v zákulisí!

**Hrdinovia prichádzajú na scénu vtedy,
keď sa vynárajú hrozby a prekážky života.**

Predstavte si 4-ročného chlapca Iqbalu z Pandžábu, ktorého rodičia predali do továrne na výrobu kobercov. Namiesto detských hier ho čakajú každý deň krosná a 12 – 13 hodín práce. Po šiestich rokoch otrockej práce má šťastie stretnúť sa s Ehsanom Ullahom Khanom – prezidentom Frontu oslobodenia z nútených prác. Je oslobodený od svojich prác a ako 10-ročný sa stane vodcom oslobodenia šiestich miliónov pakistanských detí s podobným osudom. Chodí po dedinách Pandžábu a má verejné prejavy. Nemá strach, lebo vo svojej chlapčenskej duši vníma, že stojí na strane spravodlivosti a práva. Výsledkom jeho „boja“ sú desiatky zatvorených tovární na koberce a samozrejme – straty ziskov tých, čo žijú z detskej práce. Chlapec s takýmto vplyvom je pre nich príliš veľkým ponížením. 16. apríla 1995 (práve na Veľkú noc) je dvanásťročný Iqbal Masih zastrelený dávkou zo samopalu.

To je príbeh, ktorý mení svet a vpája sa do duše chlapcov.

Aj v našom, zdanlivo usporiadanom svete, sú hrozby a prekážky života. Tie najrozhodujúcejšie nespočívajú v správaní ľudí, ale v ich myslení.

Ak sa považujeme za dospelých, mali by sme ich vidieť sami. Je to súčasť našej kompetencie (alebo nepripravenosti) odhaľovať cestu k životu mladým.

Aké **prekážky života** vidíme v našom svete?

Prekážkou života je všetko, čo bráni dospelosti jednotlivca alebo celej spoločnosti.

Egoizmus, hľadanie vlastných výhod, ziskosť, vypočítavosť, pohodlnosť, stádovité a konzumné správanie, necitlivosť ľudí voči poriadku života, nedostatok solidarity medzi ľuďmi, drancovanie prírodných zdrojov, nekontrolovaný lov zveri na pokraji vyhynutia, bezohľadná honba za ziskom... sú v prvom rade konkrétne **prejavy nezrelosti. V konečnom dôsledku je prekážkou či hrozbou pre spoločenstvo každý, kto nevytvára „poriadok“ života.**¹

Ak sa chceme postaviť pred mladých a niečo im odovzdať, musíme si najprv položiť otázku ohľadom seba samých:

Do akého druhu zápasu som sa vo svojom živote vložil ja?

Základná úloha tohto veku – zrodienie HRDINU

Ako sa rodí skutočný Hrdina?

Rodí sa z vlastných síl?

Rodí sa z úsilia niekoho upútať?

¹ Pod „poriadkom“ života tu rozumieme vyváženosť a harmóniu vzťahov medzi ľuďmi navzájom i prírodou ako jedným celkom. Sú to optimálne podmienky ľudského rozvoja a rastu. Je to vlastne kultúra života spoločenstva. Náš súčasný spôsob života je v rozpore s poriadkom života. Spoločnosť, ktorá si neváži svoje prírodné zdroje – vodu, zem, prírodu, a ktorej členovia nechcú prijímať deti, nevyhnutne speje k svojmu vyhynutiu...